

Наукова бібліотека ХДУХТ – це сучасна бібліотека, що орієнтується на особистість і її потреби. Це і куточок для відпочинку, в якому користувач відчуває себе захищеним, де можна не тільки отримати інформацію, але і комфортно поспілкуватися з працівниками бібліотеки, колегами і студентами.

Перспективами розвитку бібліотеки є: безперервне поліпшення якості інформаційно-бібліотечних послуг за рахунок повного і оперативного комплектування фонду усіма джерелами інформації, їх відображення в електронному каталозі, а також швидкого і зручного надання для використання; забезпечення користувачам доступу до будь-яких видів джерел не тільки зі свого фонду, але і з фондів інших бібліотек та інформаційних центрів; продовжувати навчати користувачів інформаційній культурі і надавати додаткові сервісні послуги.

Якщо говорити про те, якою має бути сучасна бібліотека, то, на мій погляд важливим моментом є і її зовнішня привабливість, наявність зручних меблів та сучасного мультимедійного обладнання.

УДК 001.9+378.2]:174.7

**ПЕРЕВІРКА РОБІТ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА
ОЗНАКИ ПЛАГІАТУ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ**

Кирпа Тетяна Олександрівна,
директорка бібліотеки,
Харківська державна академія культури

Анотація. Описано досвід реалізації принципів академічної доброчесності в науково-освітньому процесі.

Ключові слова: академічна доброчесність, плагіат, якість освіти, бібліотека.

ПРОВЕРКА РАБОТ УЧАСТНИКОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА НА ПРИЗНАКИ ПЛАГИАТА КАК ВАЖНОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ АКАДЕМИЧЕСКОЙ ДОБРОДЕТЕЛИ

Кирпа Татьяна Александровна,

директор библиотеки,

Харьковская государственная академия культуры

***Аннотация.** Описан опыт реализации принципов академической добропорядочности в научно-образовательном процессе.*

***Ключевые слова:** академическая добродетель, плагиат, качество образования, библиотека.*

VERIFICATION OF THE WORKS OF THE PARTICIPANTS OF THE EDUCATIONAL PROCESS FOR SIGNS OF PLAGIARISM AS AN IMPORTANT COMPONENT OF ACADEMIC INTEGRITY

Kirpa Tetyana Oleksandrivna,

director of the library,

Kharkiv State Academy of Culture

***Abstract.** The experience of implementing the principles of academic integrity in the scientific and educational process is described.*

***Keywords:** academic integrity, plagiarism, quality of education, library.*

У внутрішній системі забезпечення якості освіти питання дотримання академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу є актуальним і потребує постійної уваги адміністрації закладу вищої освіти, оскільки від цього залежить довіра до результатів наукових досліджень та позитивний імідж ЗВО в цілому [1]. Бібліотека ХДАК активно долучилася до нового напрямку роботи, розуміючи, що всі зміни в науково-освітньому середовищі закладу стосуються безпосередньо й бібліотечної діяльності. Бібліотеці було запропоновано здійснювати технічну перевірку робіт науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти на ознаки плагіату як важливої складової академічної доброчесності.

Для реалізації принципів академічної доброчесності в науково-освітньому процесі, ініційованих і закріплених у законодавчих

документах МОН України, академією створено низку нормативно-правових документів, зокрема «Кодекс академічної доброчесності ХДАК», «Положення про систему запобігання академічного плагіату та виявлення його в наукових роботах працівників і здобувачів вищої освіти ХДАК», «Положення про Комісію з питань академічної доброчесності та корпоративної етики ХДАК». Розроблено процедуру перевірки робіт від написання заяви учасником освітнього процесу про його готовність до перевірки й усвідомлення ним наслідків стосовно порушення норм та принципів академічної доброчесності до остаточного висновку про результати перевірки. Усі документи розміщено на сайті академії.

За останні два роки питання дотримання принципів академічної доброчесності набуло поширення, про що свідчать чисельні публікації у фахових періодичних виданнях та поява різних законодавчих та рекомендаційних документів, які не тільки визначають предметно сутність академічної доброчесності, але й види покарання за її недотримання.

Наразі у доповіді немає сенсу розкривати всю терміносистему академічної доброчесності та плагіату, оскільки сутність і поняття їх визначено основними законодавчими документами та створено Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» № 2145 від 05.09.2017 р. [4].

У листі МОН № 1/9-263 від 20.05.2020 р. «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності» наголошується, що перевірка кваліфікаційних робіт здобувачів освіти та дисертацій на здобуття наукових ступенів є обов'язком закладу вищої освіти, а не здобувача [1]. Тому академією було укладено договір з ТОВ «Плагіат» (Польща, Львівське представництво) щодо перевірки дисертацій, наукових статей та кваліфікаційних робіт студентів освітніх рівнів «бакалавр» та «магістр». Ця Програма перевірки на виявлення запозичень вже 18 років плідно використовується провідними ЗВО України, Польщі, Румунії та інших країн. У своєму арсеналі для перевірки робіт вона має потужну базу даних RefBooks, яка містить більше 3 млн текстів від редакторів та авторів та, за програмою обміну базами даних, доступ до репозитаріїв інших ЗВО [5].

На сьогодні бібліотекою здійснено близько 700 перевірок наукових робіт, з яких 517 – кваліфікаційні випускні роботи здобувачів вищої освіти. За результатами технічної перевірки робіт на виявлення запозичень 60 % здобувачів вищої освіти мають високий результат. У

вищенаведеному листі МОН акцентується увага на тому, що висновок про наявність чи відсутність академічного плагіату мають робити кваліфікаційні експерти, обізнані як у технічних аспектах виявлення текстових збігів, так і в сучасному стані предметної області досліджень [1]. Від наукового керівника, як експерта досліджуваної галузі кваліфікаційної роботи учасника освітньої діяльності, вимагається відповідально підійти до аналізу результатів перевірки й обґрунтувати висновки в протоколі аналізу звіту подібності, зразок якого формується програмою. Прийнята в академії «Шкала індексу оригінальності тексту» є орієнтовною й носить рекомендаційний характер. Коефіцієнти унікальності, зазначені в ній, без експертного висновку та детального розгляду результатів перевірки не можуть вважатися остаточним результатом.

Надважливим у роботі бібліотеки є постійна роз'яснювальна робота серед учасників освітнього процесу щодо недопущення ними плагіату в роботах; про наявність та зміст внутрішніх та відомчих нормативно-правових документів стосовно дотримання принципів академічної доброчесності та міри відповідальності за недоброчесність. При зустрічах зі здобувачами вищої освіти акцентуємо увагу на ґрунтовному аналізі джерельної бази при написанні кваліфікаційної випускової роботи; уміти вдумливо перефразувати (не слово в слово) тексти різних авторів з обов'язковим посиланням на них; нагадуємо про необхідність обов'язково посилатися на інтернет-ресурси, які були використані у дослідженні; у жодному разі не використовувати маніпулятивні технології для обходу антиплагіатної програми. Ми схильні поділяти думку розробників програми, що навмисний плагіат або маніпуляції з текстом є приводом недопущення роботи до захисту.

Кваліфікаційні випускні роботи, які за аналізом експертів та наукового керівника є самостійними науковими дослідженнями, розміщуються у Репозиторії ХДАК (<http://95.164.172.68:8080/khk dak.xmlui/>). Відповідно до «Положення про Національний репозитарій академічних текстів», «Регламенту роботи Національного репозитарію академічних текстів» [2, 3], ЗВО зобов'язані передавати власні академічні тексти до центрального репозитарію, забезпечуючи максимальну доступність користувачів до якісної вітчизняної наукової інформації.

Список використаних джерел:

1. До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності : лист М-ва освіти і науки України від 20.05.2020 р. № 1/9-263. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/dopitannya-uniknennya-problem-i-pomilk-u-praktikah-zabezpechennya-akademichnoyi-dobrochesnosti>.
2. Положення про Національний репозитарій академічних текстів : постанова КМУ від 19 лип. 2017 р. № 541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/541-2017-%D0%BF#Text>.
3. Регламент роботи Національного репозитарію академічних текстів : затв. наказом М-ва освіти і науки України від 04 лип. 2018 р. № 707. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0858-18#Text>.
4. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» № 2145 від 05.09.2017 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/gyusariy.pdf>.
5. [StrikePlagiarism.com](https://strikeplagiarism.com) : веб-сайт. URL: <https://strikeplagiarism.com/uk/>.

УДК 027:005.963(477)

**СУЧАСНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ**

Ковальчук Галина Дмитрівна,

методист,

Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка

***Анотація.** У статті розглянуто сучасний етап науково-методичної діяльності публічних бібліотек України. Прослідкована зміна основоположних принципів, механізмів методичної роботи у пострадянський період. Виявлені нові тенденції у напрямках, формах методичної діяльності та можливості інформаційних технологій у її осучасненні.*

***Ключові слова:** науково-методична діяльність, методичний центр, методична допомога, методична практика, продукти методичної діяльності.*